

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

Conservation Tourism Management of Muang Kai Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai Province

พระมหาธิวากร ขัตติยะ¹, ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์²
Phramaha Thiwakorn Khuttiya¹, Tipaporn Yesuwan²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus
Corresponding Author, E-mail: birddy43@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย 2) เพื่อส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลเมืองกาย และ 3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ประกอบการและประชากร จำนวน 15 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มแล้วนำมาสรุปเป็นประเด็น

ผลการวิจัย พบว่า 1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้ แม่น้ำลำธาร มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และการแสดงพื้นบ้านของชุมชนชาติพันธุ์ แหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะและไร่ชาลุงเดช ที่มีรูปแบบต่างกัน แต่ศักยภาพในการจัดการเหมือนกัน แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงและได้นำองค์ความรู้ส่งต่อให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพและรายได้ดูแลครอบครัว เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน 2. การส่งเสริมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลเมืองกาย ประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดการ 2) การส่งเสริมการดูแลรักษา 3) การจัดการ 4) วิธีการจัดการด้านการปรับปรุง 5) การจัดการด้านกฎระเบียบ 6) การประชาสัมพันธ์

และ 3. การเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวพบว่า 1) การใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์เครือข่าย 2) การใช้กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน 3) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว 4) การเชื่อมความสัมพันธ์กับเครือข่าย 5) วิธีการดูแลรักษาและอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนต่อไป องค์ความรู้จากการวิจัยคือ การจัดการการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองเก่า เป็นการสร้างเครือข่ายการรับรู้ อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม รักษาทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นฐานทรัพยากรชุมชนโดยไม่ขัดต่อจริตและวิถีชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนั้น ยังสร้างรายได้ อาชีพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการ; แหล่งท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

This research has the three objectives: 1) to study the tourist attraction potential of Muang Kai Sub-district; 2) to promote the management of conservative tourist attractions of Muang Kai Sub-district; and 3) to enhance the tourist networks of Muang Kai Sub-district, Mae Taeng District, Chiang Mai Province. It is the qualitative research having collected data by in-depth interview with fifteen people, namely the local administrators, entrepreneurs, and the local people and additionally by focus group discussion of ten people. The qualitative data from in-depth interview and focus group discussion are conducted by the content analysis and then summarize into issue topics.

The results of research are found that: 1) potential of the tourist attractions in Muang Kai Sub-district is an eco-tourist attraction which is naturally beautiful, rich of the forest resources, rivers, and streams. They are unique identities having related to the way of life, traditional culture, and folk performances of the ethnic community. The tourist attractions of Doi Mon Ngoh and Uncle Dej's tea farm even are different in forms, but they are the same in potential management. Both are supported by the Royal Project and forward knowledge to the villagers causing them to rely on career and earn income to take care of their families and run

a circular economy in the community. 2) The promotion and management of the Muang Kai Sub-district preservative tourism consists of six issues: (1) management model; (2) promotion and maintenance; (3) management; (4) the way to improve management; (5) regulatory management; and (6) public relations. 3) Enhancing the tourist network is found that: (1) online media usage to promote the network; (2) using activities to build up the community networks; (3) constructing tourist routes; (4) connecting with the network; (5) the way of maintenance and joining the cooperation from all sectors, both public and private, having community to take part in taking care of sustainability natural resources. The body of knowledge of research indicates that tourist site conservative management in Muang Kai Sub-district is the creation of an awareness network, preserved cultural traditions, maintain natural resources on the basis of community resources without opposition and the way of life of the people in the community. It also generates income, occupation leading to the development of the quality of life for the community.

Keywords: Management; Tourist Attractions; Ecotourism

บทนำ

การท่องเที่ยวไทยมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวของรายได้จากการท่องเที่ยว การมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอยู่ในอันดับที่ดีขึ้น และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมติดอันดับต้น ๆ ของโลก อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยยังประสบปัญหาด้านความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว ปัญหาภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย ความสะอาดถูกสุขอนามัยของแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพมาตรฐานการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยว และการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในระยะต่อไป จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของศักยภาพและโอกาสของประเทศไทยควบคู่กับการแก้ไขปัญหาพื้นฐาน เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันของ

ประเทศในตลาดโลก โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา รักษา ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560: 24)

จากประเด็นดังกล่าว การท่องเที่ยวจึงต้องมีการบริหารและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 5 ปีถัดไป ประกอบกับประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาแห่งการปฏิรูปให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่นคงและยั่งยืน โดยประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปให้สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560) โดยแผนพัฒนาดังกล่าวได้จัดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยให้มีทิศทางการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งทุกภาคส่วน มีจิตสำนึกในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงวัฒนธรรมในแผนปฏิบัติราชการที่ส่งเสริมให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู รักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเกื้อกูล หนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรมโบราณคดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่ สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยแบ่งเป็น 6 ยุทธศาสตร์ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, ม.ป.ป.) ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กำหนดด้านการท่องเที่ยว การส่งเสริม และการพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพเชื่อมโยงชุมชนและท้องถิ่น มีกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว คือ 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพ 2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการสุขภาพ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่ระดับสากล 4) เพื่อส่งเสริมและเชื่อมโยงการประชาสัมพันธ์ และการตลาดทางการท่องเที่ยวและบริการ

สุขภาพ เพื่อให้ได้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากมาย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากกระแสนิยมและระบบนายทุน มีส่วนน้อยที่เกิดจากความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยแท้ การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จึงประสบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว และยังมีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอีกมากมายที่มีบริบทเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม แต่ยังขาดการจัดการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เช่น พื้นที่ชุมชนตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ มีต้นน้ำลำธาร เป็นป่าบนภูเขา และยังมีจุดแข็งและจุดเด่นด้านประเพณี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีระบบธรรมชาติที่สวยงามและมีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สวยงาม ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สวยงามที่สุด อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในหลายกรณีพบว่า การท่องเที่ยวธรรมชาติได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทิ้งขยะมูลฝอย การสร้างมลพิษจากธุรกิจการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นจากโรงแรม ร้านอาหาร แม้กระทั่งการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยน้ำมือของนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ (นันทรัตน์ ทองมีเพชร, 2553: 1-2)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการ การควบคุมดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยว ระบบการป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกินขีดความสามารถที่สภาพแวดล้อมจะรองรับได้ และหากแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองเก่าได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างถูกต้อง อาจเป็นฐานรายได้ที่สำคัญของชุมชนที่สามารถสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนและประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการจัดการชุมชนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเอง โดยอยู่บนพื้นฐานความคิด ความเชื่อ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนา เพื่อเป็นแบบอย่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบการ ประชากรในชุมชนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 10 คน โดยการจัดสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หัวหน้าศูนย์โครงการหลวงม่อนเงาะและผู้แทนชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองกลุ่มมาวิเคราะห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและข้อมูลโดยการรวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย ข้อมูลจากส่วนราชการ วารสารวิชาการและจากตำราต่าง ๆ

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประกอบด้วยผู้ประกอบการและประชากรชุมชนในตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน

3) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยดำเนินการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองกาย อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้านและผู้แทนชุมชน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขอนหนังสือจากหลักสูตรฯ เพื่อขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย 2) นำหนังสือจากหลักสูตรฯ ส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน พร้อมทั้งแนบบแบบคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อความเข้าใจและใช้เป็นข้อมูลเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้นัดวัน เวลา

และสถานที่ในการสัมภาษณ์ 3) สัมภาษณ์ตามกำหนดการและสถานที่ที่นัดหมายไว้โดยมีการบันทึกภาพ เสียงและจดบันทึกข้อมูลตามประเด็นคำถามที่ได้สัมภาษณ์

2. การสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการสนทนาระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสนทนาแบบเจาะประเด็นด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนารวมเป็นกลุ่มซึ่งได้เลือกแบบเจาะจงแล้ว เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะได้อย่างกว้างขวางในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการแล้วพยายามหาข้อสรุปเพื่อหารูปแบบโครงสร้างแนวคิดใหม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการจดบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมถึงภาพถ่าย ทำการจัดระบบหมวดหมู่เพื่อสรุปประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในบริบทชุมชนตำบลเมืองเก่า โดยมีวิธีการ ดังนี้

1) กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากเอกสาร โดยวิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลักที่พบในข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้น นำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกเป็นประเด็นย่อยและหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

2) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยถอดข้อความจากการบันทึกข้อมูลและการสังเกตปฏิบัติการผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้น ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาแล้วนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมอ้างอิงคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเมืองเก่าพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเมืองเก่ามีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรม โดยเฉพาะดอยม่อนเงาะและไร่ชาลุงเดชได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวงที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านอาชีพให้แก่ชุมชน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะและไร่ชาลุงเดชจึงเกิดจากการร่วมมือของภาครัฐและชุมชนที่ร่วมกันบริหารจัดการ ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความสวยงามตามธรรมชาติ ทรัพยากรป่าไม้และแม่น้ำลำธารมีความอุดมสมบูรณ์ เริ่มเป็นที่รู้จักของ

นักท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากความสวยงามตามธรรมชาติแล้ว เจ้าหน้าที่ได้กำกับดูแลรักษาพื้นที่ป่าร่วมกับชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดการบุกรุกป่าไม้หรือทำลายความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และยังเป็นที่ตั้งศูนย์ของโครงการหลวงดอยม่อนเงาะเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนสร้างอาชีพ โดยการปลูกพืชผัก ผลไม้นานาชนิดตามความต้องการของตลาด ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้

สถานที่ท่องเที่ยวทั้งสองที่กล่าวมาได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองกาย และโครงการหลวงดอยม่อนเงาะเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ชุมชนบ้านม่อนเงาะได้ร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งด้วยการบริการและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ดังนี้ 1) การสร้างพื้นที่จุดชมวิว 2) การบริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว 3) การรับและส่งนักท่องเที่ยว 4) การรักษาความปลอดภัย 5) การให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว 6) การอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ 7) การสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว และ 8) การเสริมสร้างอาชีพ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองกายพบว่า 1. การส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะ ซึ่งเป็นสถานที่ที่อยู่ในความดูแลของเขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงมีรูปแบบการส่งเสริมและการจัดการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนและคุ้มครองผืนป่า ดังนั้น จึงมีข้อจำกัดในการส่งเสริมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะ หากจะต้องส่งเสริมและจัดการต้องให้เป็นไปตามขั้นตอนอย่างมีระบบแบบแผน มีการปรึกษาหารือกันระหว่างภาครัฐกับประชาชน ขณะที่ไรซ์ลุงเดชเป็นสถานที่ส่วนบุคคลมีรูปแบบการส่งเสริมและการบริหารจัดการด้วยตนเองอยู่ในความดูแลของโครงการหลวงดอยม่อนเงาะ โดยมีโครงการหลวงเป็นผู้ให้คำแนะนำด้านเกษตรกรรม โดยนำผลิตผลที่ได้ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ส่งภายในประเทศ และมีการจัดสรรปันส่วนรายได้ให้กับชุมชน โดยการนำชาวบ้านเข้ามาประกอบอาชีพ เก็บใบชา ผักผลไม้จนทำให้ชาวบ้านในมีอาชีพและมีรายได้สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

2. การส่งเสริมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จัดให้มีการประชุม อบรมเพื่อหาผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม โดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ จัดอบรมมัคคุเทศก์เยาวชนเพื่อให้เรียนรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน

3. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ดอยม่อนเงาะ แหล่งท่องเที่ยวไร่ชาลุงเดชร่วมกับชุมชนให้มีความต้องการในการ พัฒนาการท่องเที่ยว จึงได้จัดทำกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่กลุ่ม ตัวแทนชุมชน โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการดูแล ซึ่งคณะกรรมการการ ท่องเที่ยวมีทั้งคนในชุมชนภายในตำบลเมืองกาย จังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานที่ให การสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4. วิธีการจัดการด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่ง มีวิธีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนร่วมกันวางแผนงานด้านการปรับปรุง แหล่งท่องเที่ยว เช่น การคมนาคมขนส่ง การบริการนักท่องเที่ยว การปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณโดยรอบ อาทิ ด้านการสัญจรทั้งไปและกลับ ทั้งถนนหลัก ถนนสายรอง และ ป้ายบอกชื่อสถานที่ การจัดที่พัก สถานที่ประกอบอาหารให้เป็นสัดส่วน ห้องสุขามี ความสะอาดและถูกสุขลักษณะ โดยเฉพาะการแยกขยะ การสร้างบ่อน้ำทิ้ง รวมถึงการ จัดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ใช้งานได้อย่างเหมาะสม

5. การจัดการด้านกฎระเบียบแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองมีการ จัดการด้านกฎระเบียบอย่างเข้มงวด โดยภาครัฐ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเมือง กายและดอยม่อนเงาะ ตลอดจนผู้นำชุมชนได้ประชุมมีมติร่วมกันให้มีการออก กฎระเบียบที่นักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตาม ตลอดจนสถานที่ในชุมชนที่มีผลกระทบ ต่อการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว เช่น การช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ไม่ทำลายสิ่ง สาธารณประโยชน์ ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในยามวิกาล ห้ามเล่นการพนัน

6. การประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกายได้ประชาสัมพันธ์ผ่าน โซเชียลมีเดีย (Social Media) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) และ เว็บไซต์ (Website) ต่าง ๆ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของ ตำบลเมืองกายพบว่า การสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการ พัฒนาธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการที่จะต้องหาวิธีในการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก จากการศึกษา พบว่า การสร้างเครือข่ายของแหล่ง ท่องเที่ยวตำบลเมืองกายมีดังต่อไปนี้

1. การใช้สื่อในการสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะและไร่ชา ลุงเดช จะมีเจ้าหน้าที่ พนักงานใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

2. การใช้กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวแต่ละ พื้นที่จะทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน โดยการนำ

ประเพณีวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ซึ่งเป็นกิจกรรมความเชื่อทางศาสนาและการแสดงของชนเผ่า เป็นต้น

3. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลเมืองกาย โดยพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละจุดให้กว้างขึ้น เนื่องจากการคมนาคมจะมีความลำบากในช่วงฤดูฝน ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยและความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน แหล่งท่องเที่ยวจึงได้จัดทำป้ายเตือนและป้ายบอกระยะทางของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละจุด

4. การเชื่อมความสัมพันธ์เชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ประกอบการในแต่ละแห่งของตำบลเมืองกายได้สร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวภายในตำบล จัดทำป้ายสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เชื่อมโยงเครือข่ายภายในตำบลและตำบลใกล้เคียง เช่น การซื้อขายผลผลิต การขนส่งและแลกเปลี่ยนสินค้า เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชน และใช้สื่อออนไลน์เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

5. วิธีการดูแลในการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวจะยั่งยืนได้ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะคนในพื้นที่ต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการสร้างกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดให้กับนักท่องเที่ยว นายทุน ชุมชน เพื่อร่วมกันอนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รักษาความสะอาด เพื่อเป็นการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

6. วิธีการรักษาในการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การรักษาเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องหาวิธีในการสร้างเครือข่ายที่หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายที่ภาครัฐและเอกชน โดยที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาก่อให้เกิดพลังสามัคคีที่มั่นคงแข็งแรงมากขึ้น และเป็นการป้องกันไม่ให้นายทุนเข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้วยการบริหารจัดการแบบผูกขาดภายในตำบลเมืองกาย ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการด้วยตนเอง

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย ประกอบไปด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของโครงการหลวง และ 2) ไร่ชาลู่เดช เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนบุคคล ถึงแม้สถานที่ท่องเที่ยว 2 แห่งนี้จะมีรูปแบบที่ต่างกัน แต่ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการพบว่า ไม่แตกต่างกัน แหล่งท่องเที่ยวม่อนเงาะและไร่ชาลุงเดช ได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการการเกษตรทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากโครงการหลวง แหล่งท่องเที่ยวมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขาและประเพณีวัฒนธรรมเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิเทพ ครุฑธามาศ (2562) เรื่องศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยพบว่า จุดแข็งคือ สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนมีความโดดเด่น มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและอุดมสมบูรณ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่หลากหลาย คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิมล ภู่นาค (2558) ที่พบว่า ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา สะสอง (2563) เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ หมู่บ้านแพมบก อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่พบว่า ชุมชนมีแผนปฏิบัติการร่วมกันในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชื่อมโยง 3 ชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชื่อมโยงกันทั้ง 3 ชุมชน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้มีความแตกต่างกับงานวิจัยของสุธิ เสริฐศรี (2557) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่พบว่า กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เหมาะสม เป็นเรื่องของขีดความสามารถในการรองรับพื้นที่ และการส่งเสริมให้ชุมชนคลองโคนเป็นศูนย์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลน กิจกรรมนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำ กิจกรรมพายเรือคายัคและกิจกรรมอย่างอื่น

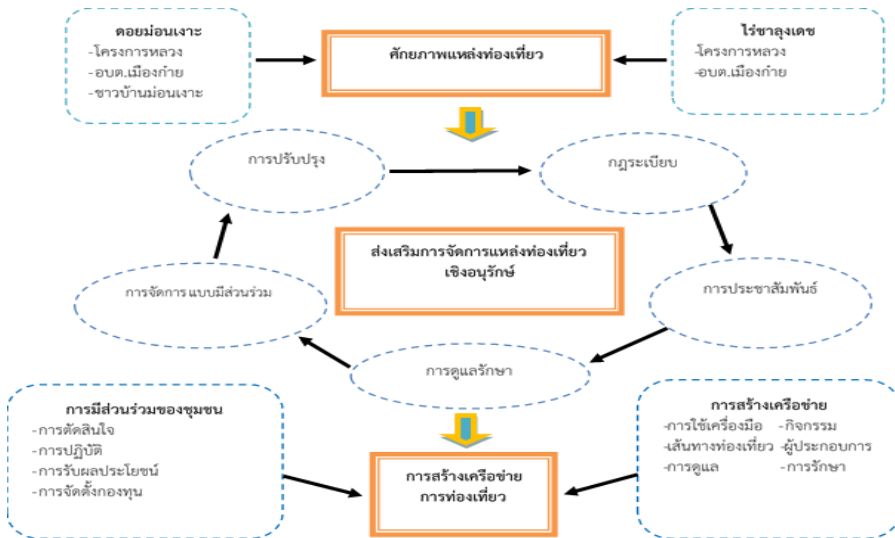
2. การส่งเสริมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองกายมี 6 ประเด็น ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 2) การส่งเสริมการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4) วิธีการจัดการด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 5) การจัดการด้านกฎระเบียบแหล่งท่องเที่ยว 6) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผน การกำหนดแนวปฏิบัติ การติดตามและ

ประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวคนธ์ ทรายแก้ว (2562) เรื่อง*แนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษากลุ่มเขาออกการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช*พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันดูแลความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการวางถังขยะตามจุดต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกวี กระจำนเม และสุทธล้า เหมือนเดช (2562) ที่ได้ศึกษาด้านการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่ง มีที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้าขายของที่ระลึก สถานบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การคมนาคม สถานีตำรวจ สถานพยาบาล ระบบการสื่อสารมีเพียงพอต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวพบว่า 1) การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวด้วยการใช้สื่อออนไลน์ 2) การใช้กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน 3) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว 4) การเชื่อมความสัมพันธ์กับเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 5) วิธีการดูแลรักษาเพื่อการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี นันทศิริพล (2560) ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวที่พบว่า การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวด้วยการใช้สื่อออนไลน์ สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยภัทร กังแสง (2563) ศึกษาเรื่อง*แนวทางส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวบ้านเกิดหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด* ผลการศึกษาพบว่า ได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกต้นโกสนตามเส้นทางท่องเที่ยว ส่งผลให้ภูมิทัศน์มีความสวยงาม และได้ทำป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยวไว้ตามจุดต่าง ๆ ทั้งยังส่งเสริมการสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ทั่วถึงและทันเหตุการณ์ ตลอดจนส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความน่าสนใจและได้มาตรฐาน เพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้แตกต่างกับงานวิจัยของนุชประวีร์ ลิขิตอรุณ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง*ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร*ที่พบว่า การท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตรยังขาดการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดสู่สายตานักท่องเที่ยวและผู้เยี่ยมชม จึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

บุญวีร์ วิเศษสุนทรสกุล และคณะ (2563) ที่ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดนครราชสีมาที่พบว่า ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนควรพัฒนาด้านป้ายบอกทาง รวมถึงการบริการด้านอื่น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพ 1 องค์ความรู้จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลเมืองเก่า

จากภาพดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า 1. ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเมืองเก่า มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 2 แหล่ง คือ 1) คอยม่อนเงาะ และ 2) ไร่ชาลุงเดช ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศ เป็นป่าภูเขาที่มีต้นไม้ใหญ่ตลอดแนวทาง มีแม่น้ำลำธารไหลตลอดสาย มีจุดชมวิวที่เป็นธรรมชาติ มีการบริการแก่นักท่องเที่ยวด้านยานพาหนะ ด้านที่พัก อาหารและการขายผลิตภัณฑ์ใบชา ข้อสำคัญ คือ การส่งเสริมด้านอาชีพ การสนับสนุนให้ชุมชนในพื้นที่ปลูกชา ปลูกผัก ผลไม้ ตามความต้องการของตลาด ทำให้ชุมชนมีรายได้ สามารถพึ่งพาตัวเองและดูแลครอบครัวได้

2. ด้านการส่งเสริมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองเก่ามี 6 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการจัดการตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีให้ประชาชนเข้ามาครอบครองตามใจตน 2) การส่งเสริมและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐและภาคเอกชน 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการตั้งคณะกรรมการชุมชนให้มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน 4) การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

การคมนาคมขนส่ง การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณต่าง ๆ โดยชุมชนร่วมกันวางแผนงานปรับปรุง 5) การจัดการด้านกฎระเบียบร่วมกับชุมชน เน้นเรื่องการปกป้องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการให้ความสำคัญในด้านประเพณีวัฒนธรรมและความปลอดภัย 6) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเทคโนโลยีต่าง ๆ

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของตำบลเมืองเก่ามีดังต่อไปนี้ 1) การใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ 2) การใช้กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมของชนเผ่ามูเซอ คือ ประเพณีกินวอ เป็นประเพณีขึ้นปีใหม่ที่จัดขึ้นระหว่างวันขึ้น 1-3 ค่ำ เดือน 1 ซึ่งตรงกับเดือนมกราคมของทุกปี 3) การสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว โดยพัฒนาและสร้างทางเดินและทำป้ายแจ้งเตือนในจุดที่เกิดอุบัติเหตุอันตราย 4) การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการแต่ละแห่งภายในตำบลเมืองเก่า 5) การสร้างเครือข่าย โดยทุกภาคส่วนได้ร่วมกันกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนในการดูแลความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ และ 6) การรักษาสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ตามธรรมชาติ

สรุป

งานวิจัยนี้สามารถสรุปโดยภาพรวมได้ ดังนี้ 1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองเก่า ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความดูแลของโครงการหลวง และ 2) ไร่ชาลุงเดช เป็นแหล่งท่องเที่ยวส่วนบุคคล ถึงแม้สถานที่ท่องเที่ยว 2 แหล่งนี้จะมีรูปแบบที่ต่างกัน แต่ในด้านศักยภาพการบริหารจัดการพบว่า ไม่แตกต่างกัน แหล่งท่องเที่ยวม่อนเงาะและไร่ชาลุงเดชได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ทางด้านวิชาการการเกษตรทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากโครงการหลวง และนำองค์ความรู้ที่ได้รับส่งต่อไปยังชาวบ้าน โดยเฉพาะการปลูกชาทุกสายพันธุ์ได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านนำเมล็ดพันธุ์ไปปลูกในพื้นที่ของตนเองแล้วนำผลผลิตที่ได้รวบรวมส่งออกสู่ท้องตลาด ทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน

2. การส่งเสริมและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเมืองเก่า ประกอบด้วย 6 ประเด็น ดังนี้ 1) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวดอยม่อนเงาะ มีการจัดการตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนไร่ชาลุงเดชมีการจัดการเป็นแบบธุรกิจส่วนบุคคล 2) การส่งเสริมการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว 3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4) วิธีการจัดการด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว 5) การจัดการ

ด้านกฎระเบียบแหล่งท่องเที่ยว และ 6) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกาย

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวพบว่า 1) การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวด้วยการใช้สื่อออนไลน์ 2) การใช้กิจกรรมในการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน 3) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวได้พัฒนาเส้นทางในการเดินทางแต่ละจุดให้กว้างและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเมืองกายและตำบลใกล้เคียง 4) การเชื่อมความสัมพันธ์กับเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผู้ประกอบการในตำบลเมืองกายมีการสร้างแผนที่แหล่งท่องเที่ยวภายในตำบล การจัดทำป้ายสถานที่ท่องเที่ยวภายในตำบล และ 5) วิธีการดูแลรักษาเพื่อการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวตำบลเมืองกายเป็นการสร้างเครือข่ายการรับรู้ อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม รักษาทรัพยากรธรรมชาติ บนพื้นฐานทรัพยากรชุมชน โดยไม่ขัดต่อจริตและวิถีชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนั้น ยังสร้างรายได้ อาชีพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). *แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2561- 2564)*.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.chiangmai.go.th/managing/public/D8/8D01Feb2017150134.pdf>

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

จิตกวี กระจำเมฆ และสุดหล้า เหมือนเดช. (2562). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นลาวครั้งบ้านทุ่งผักกูด ไทยทรงดำ บ้านไผ่หู่ช้าง และไทยจีนตลาดบางหลวง*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

- นันท์รัตน์ ทองมีเพชร. (2553). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษาชุมชนลีเล็ด ตำบลลีเล็ด อำเภอห้วยพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นุชประวีร์ ลิขิตอรุณ และคณะ. (2562). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร.
วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 14 (1), 28-41.
- บุญยวีร์ วิเศษสุนทรสกุล และคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารการวิจัยบริหารการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 10 (3), 22-33.
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน:
กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
26 (1), 63-74.
- ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร์ และคณะ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการ
ท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 9 (1), 234-259.
- สัญญา สะสอง. (2563). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ไทใหญ่ หมู่บ้านแพมบก อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์. 3 (1), 35-46.
- สุถี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุมาลี นันทศิริพล. (2560). พฤติกรรมการใช้บริการและการรับรู้กระบวนการให้บริการ
ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.
13 (1), 1-32.
- เสาวคนธ์ ทรายแก้ว. (2562). แนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษากลุ่มเขาออกการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอขนอม จังหวัด
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.
- หทัยภัทร กังแสง. (2563). แนวทางการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวบ้าน
เกิดหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์. 3
(3), 48-64.

อดิเทพ ครุฑธามาศ. (2562). ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. *การจัดการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2561*. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. วันที่ 6 มิถุนายน. หน้า 306.